

Силабус
навчальної дисципліни
Вибрані питання логопедії
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «Спеціальна освіта»
Спеціальність 016 Спеціальна освіта
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Викладач (і)	Линдіна Євгенія Юріївна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdssso/structure-fdssso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/lyndina/
Контактний тел.	+380502203014
Е-mail викладача:	evgeniyalyndina.bgpu@gmail.com
Графік консультацій	вівторок 13.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	12	12	66	екзамен

Семестр: осінній/весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: логопедична діагностика, обстеження, логопедична робота, діти раннього віку, мовленнєві порушення.

Мета курсу: засвоєння здобувачами вищої освіти певного обсягу відомостей про структуру логопедичного обстеження осіб з особливими освітніми потребами та особливості методик логопедичної діагностики.

Предмет курсу – методики логопедичного обстеження.

Компетентності та програмні результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні набути таких **компетентностей**:

ЗК-3. Здатність працювати в команді.

ЗК-6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

СК-2. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами (залежно від спеціалізації та віку).

СК-3. Здатність здійснювати діагностико-аналітичну, корекційно-розвивальну, консультативну діяльність з урахуванням особливих освітніх потреб здобувачів.

СК-4. Здатність ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, іншими фахівцями у процесі психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами на засадах партнерства.

Та демонструвати такі **результати навчання:**

РН-3. Розробляти та впроваджувати інноваційні методики і технології корекційно-розвивальної роботи з особами з особливими освітніми потребами, генерувати нові ідеї для удосконалення навчання, виховання, розвитку та соціалізації цих осіб.

РН-4. Добирати та застосовувати ефективні методики комплексного оцінювання розвитку дітей, рефлексувати та критично аналізувати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рівень освітньої підтримки.

РН-6. Встановлювати ефективну взаємодію з батьками, колегами, фахівцями, різними соціальними інституціями з метою забезпечення якості спеціальної та інклюзивної освіти на засадах партнерства.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи логопедичної діагностики.

Тема 1. Загальні аспекти логопедичного обстеження.

Логопедичне обстеження як частина психолого-педагогічного обстеження, наукові основи і принципи. Теоретичні, методологічні, змістовні проблем обстеження у вітчизняній логопедії та психології. Аналіз і порівняння основних теоретичних і методичних підходів до вивчення різних сторін мовлення у дітей та дорослих. Принципи і структура логопедичного обстеження. Критерії й методи логопедичної діагностики Предмет, об'єкт, завдання обстеження, їх формулювання і характеристика. Значення даних обстеження для планування і проведення корекційної роботи. Вимоги до дидактичного матеріалу. Специфіка добору дидактичного матеріалу для логопедичного обстеження.

Тема 2. Послідовність логопедичного обстеження.

Підготовчий етап: відбір матеріалу для обстеження по кожному розділу; складання схем і підготовка протоколів обстеження; формулювання інструкцій до завдань, попередній збір анамнезу. Обґрунтування змісту і структури схеми (фрагментів) обстеження. Етап обстеження: організаційний момент; вступна бесіда, яка визначає мотивацію діяльності дитини в період обстеження; пред'явлення завдань, фіксація результатів обстеження. Етап аналізу і оцінки отриманих матеріалів обстеження. Визначення параметрів аналізу даного

обстеження. Здійснення процедури аналізу за встановленими параметрами. Облік змістовних і формалізованих елементів обстеження. Якісна і кількісна оцінка результатів обстеження. Етап формулювання висновків за результатами обстеження. Формулювання висновків з коментарями. Заповнення відповідних розділів мовленнєвої карти за результатами аналізу матеріалів обстеження та з урахуванням висновків

Змістовий модуль 2. Логопедичне обстеження дітей раннього віку.

Тема 3. Загальні аспекти обстеження мовлення дітей раннього віку.

Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Виявлення стану домовленнєвого розвитку немовлят (за О. Громовою). Особливості обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Рекомендації до виявлення мовленнєвих порушень у дітей раннього віку. Обстеження мовлення дитини переддошкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків. Специфіка обстеження дітей від народження до трьох років (за Н. Кабельніковою). Логопедична картка обстеження дітей третього року життя (за Є. Дмитровою).

Тема 4. Методики обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку.

Первинне виявлення логопедичних проблем у дітей раннього віку (за О. Карасьовою). Логопедичне обстеження дітей раннього віку (за Н. Манько). Схеми логопедичного обстеження дітей першого року життя. Методика обстеження мовленнєвого розвитку дітей 2-3 років: імпресивного та експресивного мовлення. Діагностики мовленнєвих порушень у дітей 2-3 року життя (за Ю. Разенковою). «Експрес діагностика мовленнєвого розвитку дітей 2-3 років» (за Т. Фотековою).

Змістовий модуль 3. Технології логопедичного обстеження дітей дошкільного віку.

Тема 5. Загальні аспекти обстеження мовлення дітей дошкільного віку.

Обстеження розуміння мовлення: розуміння слів, речень, граматичних форм та тексту. Обстеження артикуляційного апарату у дітей дошкільного віку. Обстеження звукової сторони мовлення: звуковимова, обстеження фонематичного сприймання (за Г. Чіркіною). Обстеження інтонаційного сприймання і ритмо-інтонаційного оформлення висловлювання. Обстеження лексичного запасу і граматичної складової мовлення (за Л. Спіровою та ін.): прийоми обстеження дітей дошкільного віку з повною або частковою відсутністю вербальних засобів мовлення; прийоми обстеження дітей дошкільного віку з наявними вербальними засобами мовлення; обробка

результатів обстеження. Обстеження невербальних процесів у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення (за Г. Шашкіною). Обстеження вербальних процесів у дітей дошкільного віку з ЗНМ (Г. Шашкіна).

Тема 6. Методики логопедичного обстеження дітей дошкільного віку.

Обстеження мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку (за О. Грбовою). Обстеження мовлення дітей 3-6 років (за Т. Ткаченко). Дослідження мовленнєвого розвитку дітей 3-4, 4-5, 5-6, 6-7 років (О. Стребелева). Обстеження лексичної сторони імпресивного мовлення молодших дошкільників із ЗНМ (за Ю. Рібцун). Діагностика мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку із ЗНМ (за Л. Трофименко). Комплексна оцінка мовленнєвого розвитку дитини з тяжкими порушеннями мовлення в діяльності інклюзивно-ресурсного центру (за А. Обухівською). Логопедична діагностика стану розвитку мовлення в дітей дошкільного віку (за А. Король).

Змістовий модуль 4. Особливості логопедичного обстеження дітей молодшого шкільного віку.

Тема 7. Загальні аспекти обстеження мовлення дітей молодшого шкільного віку.

Обстеження дитини з порушеннями звуковимови (за М. Савченко). Обстеження усного мовлення дітей молодшого шкільного віку (за О. Іншаковою). Обстеження звукового аналізу та синтезу слів. Методичні рекомендації до обстеження звукового аналізу і синтезу слова у дітей. Обстеження стану писемного мовлення у дітей шкільного віку: загальні методичні рекомендації до обстеження письма у дітей молодшого шкільного віку; аналіз результатів обстеження та визначення корекційного впливу. Діагностика писемного мовлення у дітей молодшого шкільного віку (О. Азова). Обстеження читання: загальні методичні рекомендації до обстеження читання у дітей молодшого шкільного віку; аналіз результатів обстеження та визначення корекційного впливу. Скринінг-діагностика сформованості інтонаційної та смислової сторони мовлення у дітей молодшого шкільного віку (за О. Ларіною).

Тема 8. Методики логопедичного обстеження мовлення дітей молодшого шкільного віку.

Логопедичне обстеження усного мовлення дітей молодшого шкільного віку (за І. Токар). Тестова методика діагностики усного мовлення молодших школярів (за Т. Фотековою). Рання діагностика дітей із дисграфією та дислексією (за Т. Пичугіною). Обстеження мовлення дітей молодшого шкільного віку (за Н. Пивоварцевою). Дослідження порушень письма молодших школярів (за Р. Лалаєвою).

Змістовий модуль 5. Специфіка фіксування логопедичного обстеження різних мовленнєвих порушень.

Тема 9. Схеми логопедичного обстеження осіб різного віку з різними мовленнєвими порушеннями.

Схеми та завдання до логопедичного обстеження дітей дошкільного віку (за Є. Дмитровою). Логопедичні карти для діагностики дислалії. Особливості мовленнєвої карти для обстеження дітей з дизартрією. Логопедична картка для діагностики порушень голосу. Логопедична карта діагностики ринолалії. Обстеження осіб із заїканням (за А. Ястребовою). Схема логопедичного обстеження хворих з афазією (за Т. Візель)

Тема 10. Логопедичне комплексне обстеження дітей з системними порушеннями.

Логопедична картка комплексної діагностики дітей з системними недорозвитком мовлення (ЗНМ, ЗМР, алалія) за О. Дмитровою. Технологія обстеження дитини 4-7 років з загальним недорозвитком мовлення (Н. Серебрякова, Л. Соломаха). Картка комплексної діагностики особливостей фізичного та психоневрологічного обстеження розвитку дітей від народження до трьох років, яке може проводити логопед. Карта комплексної діагностики особливостей фізичного та психоневрологічного обстеження розвитку дітей старше трьох років, яке може проводити логопед. Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія) (за Л. Лопатіною)

Змістовий модуль 6. Сучасні підходи логопедичної роботи з дітьми.

Тема 11. Сучасні методики логопедичного обстеження дітей.

Сучасні методики обстеження усного мовлення дітей дошкільного віку. Сучасний підхід до проблеми логопедичного обстеження дітей із недорозвитком мовлення дошкільного віку (С. Заплатна). Поглиблене обстеження дітей із високим ризиком виникнення дислексії, дисграфії (за Т. Пичугіною). Комплексне обстеження дітей дошкільного віку логопедом: сенсорні профілі, ортодонтичний аспект; нейродіагностика сенсомоторного та інтелектуального базису мовлення. Скринінг діагностика сформованості інтонаційної та смислової сторони мовлення у дітей молодшого шкільного віку (О. Ларіна).

Тема 12. Логопедична робота з дітьми раннього віку з затримкою мовленнєвого розвитку.

Розвиток експресивного та імпресивного мовлення за методикою Т. Датешидзе. Практичні рекомендації з розвитку імпресивного мовлення у дітей раннього віку. Методика корекційного впливу на дітей з затримкою мовленнєвого розвитку раннього віку: розвиток загальної та дрібної моторики; розвиток слухового сприйняття; пропедевтика елементарних математичних уявлень; основні завдання зорового сприйняття; формування елементарних графічних навичок; формування просодичних компонентів мовлення (за

Т. Датешидзе). Корекційно-логопедична робота з дітьми раннього віку з затримкою мовленнєвого розвитку (за С. Столетовою).

Методи навчання:

Словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда (вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, репродуктивна), проблемний метод, створення ситуації новизни навчального матеріалу.

Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Практичні: частково-пошуковий метод, вправи, практичні роботи, пізнавальні ігри, опори на життєвий досвід здобувачів.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): курс складається з лекцій, практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи. Заняття проводяться у формі опитувань та практичних вправ, моделювання ситуації; нетерпимість до академічного плагіату.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (ноутбук, проектор); програмне (Moodle, репозитарій); наочність (презентації).

Система оцінювання та вимоги: контроль за навчальною діяльністю здобувачів передбачає проводитися за допомогою усного опитування, виконання тестових та практичних завдань, самостійної й індивідуальної робіт та підсумкового контролю.

Шкала нарахування рейтингових балів

№ п/п	Види робіт	Кількість балів
1	Рейтингове оцінювання курсу аудиторних занять та самостійної роботи:	
1.1	Підготовка фіксованого виступу	1-5 балів
1.2	Участь у обговоренні питань плану аудиторних занять	1-5 балів
1.3	Використання додаткових літературних джерел, анотації статей	1-5 балів
1.4	Підготовка реферату	1-5 балів
1.5	Підготовка наукового повідомлення	1-5 балів
1.6	Самостійне опрацювання окремих питань	1-5 балів

1.7	Тестування	1-5 балів
1.8	Перевірка зошита (конспектів)	1-5 балів
2	Форми модульного контролю:	
2.1	Глибоке розкриття всіх питань	5 балів
2.2	Повна, коротка відповідь	4 бали
2.3	Коротка відповідь з кількома помилками	3 бали
2.4	Неповна відповідь	2 бали
2.5	Неповна відповідь зі значною кількістю недоліків	1 бал
2.6	Незадовільна відповідь	0 балів
2.7	Модульна контрольна робота	40 балів
3	Штрафні бали:	
3.1	За відсутність на аудиторних заняттях	мінус 2 бали
3.2	Неготовність до аудиторних заняття	мінус 3 бали

Максимальна кількість балів, що нараховується за підсумковий контроль (залік) 50 балів.

Критеріями оцінювання є:

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно» 40 – 50	Відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Спостерігається глибоке володіння матеріалом, здобувач висловлює власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
«Добре» 15 – 39	Відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та

	робити висновки. Питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
«Задовільно» 1 – 14	Відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів. Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими модулями та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Поточний контроль						Усього	Екзамен	Разом
ЗК №1		ЗК № 2		ЗК № 3				
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6	150/3=	50	100
25	25	25	25	25	25	50		

ЗМ1, ЗМ2 ... – змістові модулі.

$$ЗМ \text{ №}1 + ЗМ \text{ №} 2 = ЗК 1$$

Оцінювання знань здійснюється за такою шкалою підсумкового контролю: позитивні оцінки — «відмінно», «добре», «задовільно», негативна оцінка — «незадовільно». Оцінки за шкалою виставляються на підставі накопичуваної бальної шкали. Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 50. Максимальний бал – 100. Крок шкали – 1.

Шкала оцінювання

Сума балів за університетською шкалою	Оцінка ЄКТС
90-100	A (відмінно)
78-89	B (добре)
65-77	C (добре)
58-64	D (задовільно)
50-57	E (задовільно)
35-49	FX (незадовільно)
1-34	F (незадовільно)

Список рекомендованих джерел

1. Белеткова О. В. Система логопедичної роботи при усуненні вад писемного мовлення: посібник. URL: <https://ru.calameo.com/read/0050384629b1158658a81> (дата звернення 07.02.2021).

2. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс: навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2020. 124 с.

3. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник для ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2018. 302 с.

4. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру: метод. посіб. / за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с.

5. Кабельнікова, Н. В. Стан мовленнєвого розвитку дітей із артикуляційною диспраксією. *Інновації та сучасні технології в системі освіти:*

внесок Польщі та України: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. Люблін, 2017. С. 107–110.

6. Конопляста С. Ю. Ринологія від А до Я: монографія. Київ: Книга-плюс, 2016. 312 с.

7. Король А. В. Мовленнєва картка з картинками: логопедичне обстеження рівня мовленнєвого розвитку. Тернопіль: Мандрівець, 2018. 24 с.

8. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ: Видавничий дім «Слово», 2018. 776 с.

9. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку. Практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 192 с.

10. Мониторинг коррекционно-логопедической работы / под ред. О. В. Елецкой. Москва: ФОРУМ; ИНФРА–М, 2016. 400 с.

11. Формування та корекція складової структури слова у дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку: навч.-метод. посіб. / Чередніченко Н. В., Гайдеєнко В. В., Бурдейна О. А., Алексеєва Н. Ю., Мележик О. А. Київ: [б.в.], 2019. 130 с.

12. Ревуцька О. В. Вибрані питання логопедії: навч. посіб. Бердянськ: ФОП Ткачук О. В, 2014. 288 с.

13. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії / уклад.: В. В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 308 с.

14. Технології логопедичного обстеження: навчально-методичний посібник / упор. Є. Ю. Линдіна, О. В. Ревуцька. 2-е видання, доповнене та доопрацьоване. К. : Освіта України, 2021. 218 с.

15. Ткач Х. Я. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом і тяжкими порушеннями мовлення: на основі поведінкового підходу: практ. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 136 с.

16. Тищенко В. В. Логопедична тераностика: концепт нового напрямку діагностики та корекції мовленнєвих порушень. *Актуальні питання корекційної освіти: педагогічні науки: зб. наук. пр. 2016. № 7. Том 1. С. 293–402.*

17. Трофименко Л. І. Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку: навч.-метод. посіб. Київ, 2015. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/8723/> (дата звернення 07.02.2021).

18. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бондаря, В. М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с.

19. Федорович Л. О. Логопедичний альбом. Запоріжжя: ЛИПС ЛТД, 2014. 144 с.

20. Хрестоматія з логопедії / авт. кол.: М. Шеремет та ін. Київ: Книга-плюс, 2019. 496 с.

21. Чеботарьова О. В. Гладченко І. В., Ярмола Н. А. Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з

комплексними порушеннями розвитку : методичні рекомендації. Київ: Видавець Симоненко О. І, 2019. 92 с.

22. Чередниченко Н. В. Порушення письма у молодших школярів: діагностика та корекція: навч.-метод. посіб. Київ: ДІА, 2018. 248 с.

23. Електронна навчальна платформа MoodleБДПУ
<https://edu.bdpu.org/login/index.php>